

Govor prvog potpredsednika Vlade Srbije i ministra spoljnih poslova Ivica Dačića na otvaranju izložbe dokumenata „Srbija-Rusija, Jugoslavija-SSSR“ posvećenoj 180 godina diplomatskih odnosa Srbije i Rusije

„Poštovane dame i gospodo,

Predstavlja mi posebno zadovoljstvo da se obratim ovom cenjenom skupu povodom otvaranja izložbe dokumenata pod nazivom „SRBIJA – RUSIJA. JUGOSLAVIJA – SSSR“, a povodom obeležavanja 180 godina diplomatskih odnosa naših dveju država. Izražavam zahvalnost Arhivu Srbije i Arhivu Jugoslavije koji su nesumnjivo uložili veliku energiju i napor u cilju organizacije ove izložbe.

Želeo bih da ukažem na istorijat naših odnosa i građenje tradicionalno prijateljskih veza dva naroda. Za početak diplomatskih odnosa uzima se sastanak srpskog kneza Miloša Obrenovića sa ruskim konzulom Gerasimom Vasiljevičem Vaščenkom u kneževoj rezidenciji u Kragujevcu 23. februara 1838. godine. Ovaj događaj predstavlja obnavljanje veza između dva naroda i dve države u punom kapacitetu u okviru viševjekovne zajedničke istorije, koju spajaju slovensko poreklo, isti kulturno-civilizacijski koreni, duhovno srodstvo i verske veze. Sve ovo je uticalo na oblikovanje bratskog karaktera odnosa naših naroda, bez obzira na veliku geografsku udaljenost. Od tada pa sve do današnjih dana, saradnja naših zemalja prevazilazi uobičajene okvire međudržavnih odnosa.

Iako se 1838. godina uzima za početak uspostavljanja diplomatskih odnosa između Srbije i Rusije, istorijski gledano, naše veze i saradnja ostvarene su mnogo pre ovog datuma. Početak saradnje Srba i Rusa vezujemo za 12. vek, kada se budući utemeljivač Srpske pravoslavne crkve Rastko Nemanjić, odnosno Sveti Sava, zamonašio u ruskom manastiru Sveti Pantelejmon na Svetoj gori. Sveti Sava 1219.godine postaje prvi arhiepiskop Autokefalne srpske crkve i priređuje Zbornik crkvenih i građanskih zakona zvani Nomokanon, Zakonopravilo ili Krmčija. Nomokanon, došavši još u XIII veku u Rusiju, odigrao je veliku ulogu na planu crkveno-pravne i državno-pravne nauke i tradicije u Rusiji.

Unutar kremaljskih zidina, u Arhangelskoj sabornoj crkvi, nalaze se freske na kojima su predstavljeni Sveti Simeon (Stefan Nemanja) i Sveti Sava (Rastko Nemanjić), što ukazuje na ugled i značaj koji je pridavan ovim srpskim vladarima i svetiteljima u Rusiji. Ovim su, takođe, naglašene i rodbinske veze ruske vladarske porodice sa srpskom dinastijom Nemanjića. Naime,

ruski car Ivan Grozni imao je u sebi i srpske krvi, s obzirom da mu je baka po majci, bila Ana Jakšić, iz poznate srednjovekovne velikaške porodice. Takođe, u Rusiji tokom 17. veka se ustalio kult Svetog Save.

Srbija je pružila svoju podršku Rusiji, u vremenu mongolsko-tatarskog ropstva. Tada su srpski vladari slali priloge ruskom manastiru na Svetog gori i druge vidove pomoći u Rusiju.

Krah srpske srednjovekovne države poklapa se sa periodom jačanja ujedinjenog Moskovskog velikog kneževstva. Tako je Rusija, kao jedina moćna i slobodna pravoslavna zemlja u svetu, krajem XV veka postala utočište mnogim Srbima. S tim u vezi, želim da ukažem na značaj viševjekovne pomoći Rusije, u tim teškim vremenima, srpskoj crkvi koja je za Srbe bila značajna i važna s obzirom da je, pod turskom vlašću, crkva bila jedina institucija koja je čuvala postojanje Srba. Prve ozbiljne školske institucije u Karlovačkoj mitropoliji postojale su zahvaljujući ruskim učiteljima i knjigama slanim iz Rusije. U vreme vladavine Petra Velikog iz Rusije u Sremske Karlovce stižu ruski učitelji i tu organizuju prosvetiteljsku misiju, šireći ruske knjige među ovdašnjim Srbima. Posebno značajnu ulogu u opstajanju srpskog naroda i srpske kulture, Rusija je na sebe uzela posle tzv. Prve i Druge velike seobe Srba u XVII, odnosno XVIII veku. Po obimu, odmah posle ove dve velike seobe Srba, dolazi jedna, u suštini drugačija srpska seoba – seoba u "Carsku Rusiju". Naime, Rusija je otvorila vrata za srpske iseljenike, među kojima su mnogi ostavili neizbrisiv trag u ruskoj istoriji, kao što su generali Mihajlo Andrejević Miloradović, Jovan Jerogović Šević, Nikola Ivanović de Preradović, i druge istaknute vojskovođe. I pre ovih velikih srpskih seoba u Rusiju, još u vreme cara Petra Velikog, ali u znatno manjem broju, jedan deo Srba se naselio u Rusiji, među kojima i diplomata u službi Petra Velikog Sava Vladislavić.

Vreme izgradnje državnosti tadašnje srpske kneževine poklopilo se sa otvaranjem ruskog konzulata u Srbiji. Na osnovu Jedrenskog mira, kojim je okončan Rusko-turski rat 1828–1829. godine, bilo je predviđeno davanje autonomije za zemlje oslobođene u toku Prvog srpskog ustanka (1804–1813. godine). Ostvarivanje ovog cilja omogućila je politika cara Nikolaja i pomoć Rusije u sticanju srpske državnosti, formiranju ustavnih osnova i stvaranju spremne vojske koja je doprinela konačnom oslobođenju srpskih teritorija.

Ruska država vojnički je i materijalno pomagala srpski narod i u oslobodilačkim ratovima protiv Turaka od 1876. do 1878. godine. Mnogi od ruskih dobrovoljaca, predvođenih generalom Mihailom Čarnjajevim, i svoje živote su ugradili u temelje nove srpske slobode. Setimo se samo ruskog pukovnika Nikolaja Nikolajeviča Rajevskog, po kome je čuveni ruski pisac Lav Tolstoj oblikovao lik Vronskog u romanu „Ana Karenjina“, koji je komandujući u bici poginuo kod Aleksinca.

Dva svetska rata, međusobna podrška i borba na istim stranama, uz ogromne ljudske i materijalne gubitke, dodatno učvršćuju veze srpskog i ruskog naroda. Srbija posebno pamti iskrenu i bratsku podršku ruskog cara Nikolaja Drugog 1914. godine, koji je odlučno stao u odbranu srpskog naroda u jednom od najtežih trenutaka u svojoj istoriji. Nakon Oktobarske revolucije 1917. godine i tragičnih događaja iz Građanskog rata, Srbija je prihvatila na desetine hiljada ruskih emigranata koji su značajno doprineli razvoju srpske privrede, nauke, kulture i umetnosti. Posebno bih izdvojio Nikolaja Petroviča Krasnova – čuvenog arhitektu, koji je

doprineo izgradnji Beograda i koji je, između ostalog, projektovao današnju zgradu Ministarstva spoljnih poslova. Želim da pomenem i vladiku Antonija Hrapovickog, vizantologa Georgija Ostrogorskog, balerinu Ninu Kirsanovu i mnoge druge.

Nakon Drugog svetskog rata, čak i u vreme ideoloških razmimoilaženja, veze, bliskost i podrška dva naroda ostali su neraskidivi. I danas, kada je Republika Srbija suočena sa mnogim izazovima, uz razvijene ekonomske odnose, veliku pomoć srpskoj državi pruža upravo Rusija, na čemu smo joj izuzetno zahvalni.

Bilateralni odnosi između Republike Srbije i Ruske Federacije, 180 godina nakon uspostavljanja diplomatskih odnosa, izuzetno su dobri i razvijeni. Saradnja između dve zemlje, koja se odvija na nivou strateškog partnerstva, poslednjih godina je veoma dinamična i praćena je čestim susretima visokih zvaničnika. Samo u ovoj godini imali smo niz poseta i susreta na visokom nivou: posetu ministra inostranih poslova Ruske Federacije Sergeja Lavrova Beogradu povodom 180 godina uspostavljanja diplomatskih odnosa između dve zemlje, posetu predsednika Srbije Aleksandra Vučića Moskvi povodom Dana pobeđe i njegovu nedavnu radnu posetu Moskvi. Ja sam samo tokom ove godine četiri puta posetio Rusku Federaciju. Uskoro nas očekuje veoma značajan događaj za razvoj naših bilateralnih odnosa, najavljena poseta ruskog predsednika Vladimira Putina Srbiji u januaru iduće godine, kojoj se veoma radujemo.

Ruska Federacija pruža čvrstu i doslednu podršku teritorijalnom integritetu i suverenitetu Republike Srbije i snažno podržava naše pozicije i politiku po pitanju Kosova i Metohije, na čemu smo istinski zahvalni. Veoma smo zahvalni Ruskoj Federaciji na glasnoj i doslednoj podršci na nedavnom zasedanju Generalne skupštine Interpola u Dubaiju, gde je naša zemlja postigla veliki uspeh, odbacivanjem zahteva Prištine za prijem u članstvo. Delimo sa Ruskom Federacijom stanovište da se isključivo putem dijaloga, uz poštovanje međunarodnog prava, može doći do prihvatljivih i trajnih rešenja svih problema.

Srbija je danas na evropskom putu, ali taj put nije, i ne može biti prepreka bliskim i bratskim odnosima sa Rusijom. S tim u vezi, Srbija se nije i neće ni u budućnosti priključiti sankcijama protiv Rusije.

Ruska Federacija je jedan od strateških ekonomskih partnera Republike Srbije. Između dve zemlje je na snazi režim slobodne trgovine, koji veoma mnogo doprinosi rastu međusobne robne razmene.

Međusobna robna razmena poslednjih godina beleži značajan rast, čemu je doprineo i rast izvoza naših poljoprivrednih proizvoda. Potencijal rasta robne razmene između dve zemlje je daleko od iskorišćenog, a radimo na tome da u narednim godinama ona poraste, sa trenutnog nivoa od oko 3 milijarde na 4 milijarde dolara. Ruska Federacija predstavlja i veoma značajnog investitora u srpsku privredu i po ulaganjima u ovoj deceniji zauzima četvrto mesto.

Saradnja u energetske oblasti je veoma uspešna, a za Srbiju je izuzetno značajno što ruska strana smatra prioritetnom rutu gasovoda "Turski tok" koja bi prolazila kroz našu zemlju, što bi obezbedilo stabilno snabdevanje gasom i omogućilo Srbiji da postane tranzitna zemlja za gas.

Srbija je vojno neutralna zemlja i Rusija ceni to naše opredeljenje. U vojnoj oblasti je poslednjih godina došlo do znatnog rasta vojno-tehničke saradnje koja omogućava modernizaciju naše vojske.

U poslednje vreme je znatno intenzivirana i saradnja u naučno-tehničkoj i inovacionoj oblasti.

Kulturna saradnja između dve zemlje se intenzivno odvija. Redovno se održavaju kulturno-umetničke manifestacije u čemu veoma značajnu ulogu igra i Ruski centar za nauku i kulturu, institucija koja ove godine slavi 85 godina postojanja i na čemu joj iskreno čestitam. Takođe, veoma je važna i inicijativa oko otvaranja srpskog kulturnog centra u Moskvi.

Ruska Federacija je veoma značajan donator i davalac humanitarne pomoći našoj zemlji. Odobrila je pomoć od 2 miliona dolara za obnovu manastira i spomenika na Kosovu i Metohiji. Prva je reagovala tokom katastrofalnih poplava 2014. godine, zahvaljujući i aktivnostima Srpsko-ruskog humanitarnog centra, i u rekordno kratkom roku uputila tehničku i humanitarnu pomoć. Vlada Ruske Federacije i Ruska pravoslavna crkva pružaju veoma značajnu finansijsku i stručnu pomoć u unutrašnjem oslikavanju Hrama Svetog Save, što predstavlja svojevrsni simbol saradnje između dva bratska naroda.

Naša vizija razvoja odnosa sa Ruskom Federacijom bazira se na čvrstom i nepokolebljivom prijateljstvu i bliskosti dva naroda, kao i na međusobnoj podršci i razumevanju. Ono što zahteva posvećenost i predstavlja zadatak za budućnost jeste postojano ulaganje napora kako bi građani obe zemlje osetili napredak od jačih ekonomskih veza i ubrzanog razvoja saradnje u svim oblastima.

Želeo bih da još jednom zahvalim Rusiji na čvrstoj i doslednoj podršci teritorijalnom integritetu i suverenitetu Republike Srbije i našoj politici po pitanju Kosova i Metohije, u uslovima kada se suočavamo sa pokušajima tzv. Kosova za međunarodna priznanja i članstvo u međunarodnim organizacijama rezervisanim za države; aspiracijama za stvaranje tzv. Vojske Kosova; „trgovinskim ratom“, i najnovijim upadom ROSU u severni deo Kosovske Mitrovice, kada su svi argumenti na našoj strani, a mi ispunili preuzete obaveze.

Još jednom, zahvaljujem na prilici da, u ime Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije, otvorim ovu veoma značajnu i sadržajnu izložbu koja predstavlja još jedan doprinos razvoju odnosa između naše zemlje i Ruske Federacije."